

1

Ernių upė, Aliaska, 1920 m.

Meibelė žinojo, kad bus tylu. Juk tai ir buvo svarbiausia. Jokių čiauškančių ar klykiančių mažylių. Nei ant kelio žaismingai šūkčiojančių kaimynų vaikų. Jokių mažų kojyčių tapsėjimo ant medinių laiptų, ištisu kartų numindžiotų iki glotnumo, ar žaislų barškėjimo ant virtuvės grindų. Visi šie jos nesėkmę ir praradimą įkūnijantys garsai liks praeityje, o jų vietą užims tyla.

Ji įsivaizdavo, kad Aliaskoje, laukinės gamtos prieglobstyje, tyla bus rami lyg naktį krintančios snaigės, ore tvyros viltis ir nesigirdės nė garselio. Tačiau viskas buvo ne taip, kaip ji tikėjosi. Kai šlavė medines grindis, šepečio šeriai brūžavo, tarsi koks aštriadantis kirstukas graužtų jai širdį. Kai plovė indus, lėkštės ir dubenys tarškėjo, tartum dužtų į šipulius. Vienintelis ne jos pačios sukeltas garsas buvo lauke pasigirdęs „kar, karr“. Meibelė išgręžė mazgotę ir, žvilgtelėjusi pro virtuvės langą, spėjo pastebėti varną, plasnojantį nuo vieno belapio beržo prie kito. Nesimatė jokių po rudeninius lapus besigainiojančių vaikų, kviečiančių vienas kitą vardais. Net ant sūpynių nebuvo nė vieno.

* * * * *

Vis dėlto kadaise vienas buvo. Vargšas padarėlis gimė ramus ir tykus. Nuo to laiko praėjo jau dešimt metų, bet net ir dabar ji pasijuto mintimis grįžtanti į tą dieną, kai jis gimė, ir įsivaizdavo liečianti Džeko ranką, mėgindama jį sulaikyti. Jai reikėjo tai padaryti. Suimti delnais jo galvelę ir nukirpti kuokštelį plonyčių plaukų, kad galėtų

juos saugoti medalione ant kaklo. Ji turėjo pažvelgti į mažytį veidelį ir sužinoti, ar tai buvo berniukas, ar mergaitė, o tada stovėti šalia Džeko, kai šis jį laidojo žiemos sukaustytoje Pensilvanijos žemėje. Reikėjo pažymėti jo kapą. Turėjo leisti sau pajusti tą sielvartą.

Juk pagaliau tai buvo vaikas, nors ir atrodė veikia panašus į laumės kūdikį. Menkutis veidelis, smulkus smakriukas, smailėjančios ausytės. Visa tai ji pastebėjo ir apraudojo, nes žinojo, kad iki šiol galėtų jį mylėti.

* * * * *

Meibelė pernelyg ilgai stovėjo prie lango. Varnas jau buvo nuplasnojęs tolyn virš medžių viršūnių. Saulė nuslinko už kalno ir švietė blyškiai. Šakos buvo plikos, žolė pilkai geltonavo. Nė vienos snaigės. Tarsi visa, kas gražu ir spindi, būtų nušluota nuo žemės paviršiaus lyg dulkės.

Atėjo lapkritis, ir tai baugino, nes ji žinojo, ką jis žada – šaltį virš slėnio, lyg artėtų mirtis, ledinį vėją, pučiantį pro trobelės rąstų plyšius. O labiausiai – tamsą. Visišką tamsą, nustelbiančią net blausias dienas valandas.

Praėjusią žiemą ji sutiko akiai, nežinodama, ko laukti iš šios naujos, atšiaurios žemės. Bet dabar žinojo. Prasidėjus gruodžiui, saulė patekės tik prieš vidurdienį ir, kelioms prieblandos valandoms apgaubusi kalnų viršūnes, nusileis. Meibelė sėdės krėsle prie krosnies nugrimzdama į miegą ir vėl pabusdama. Nepasiims kurios nors iš savo mėgstamų knygų, jų puslapiai bus negyvi. Ji nepieš. Ir ką gi ji galėtų pavaizduoti savo eskizų sąsiuvinyje? Pilką dangų, tamsius užkaborius? Kas rytą bus vis sunkiau išlipti iš šiltos lovos. Vis dar nepabudusi ji vaikščios kliuvinėdama, sukrapštys ką nors pavalgyti, džiaustys aplink drėgnus skalbinius. Džekas kiek įmanydamas stengsis išsaugoti gyvulius, kad šie nenugaištų. Dienos, vis labiau veržiamos žiemos gniaužtų, susilies į viena.

Ji visą gyvenimą tikėjo, kad yra kas nors daugiau, kažkokia paslaptis, kurios pavidalas šmėsčiojo jos pojūčių paribyje. Tai buvo

drugio sparnų plazdenimas ant stiklo ir upių nimfų pažadas raibuliuojančiame upelio dugne. Tai buvo ažuolų kvapas tą vasaros vakarą, kai ji įsimylėjo, ir kelias, besidriekiantis per karvių kūdrą ir paverčiantis vandenį šviesa.

Meibelė neprisiminė, kada paskutinį kartą buvo pajutusi tokį blykstelėjimą.

Ji surinko Džeko darbinius marškinius ir atsisėdo jų lopyti. Stengėsi nežiūrėti pro langą. Jei tik pradėtų snigti. Galbūt balta spalva sušvelnintų juodas linijas. Gal ji pagautų bent kiek šviesos ir tas atspindys pasiektų jos akis.

Bet visą popietę aukštai plaukė reti debesys, vėjas draskė nuo medžių šakų negyvus lapus, o dienos šviesa mirgėjo tarytum žvakė. Meibelė pagalvojo apie siaubingą, pilką šaltį, kuris įkalins ją vieną trobelėje, kvėpavimas pasidarė negilus ir greitas. Ji pašoko ir ėmė žingsniuoti po kambarį. Vis tyliai kartojo: „Negaliu to daryti. Negaliu to daryti.“

Namuose jie turėjo ginklą, jau anksčiau apie tai buvo pagalvojęsi. Medžioklinis šautuvas prie knygų lentynos, šratinis šautuvas virš durų staktos ir revolveris, kurį Džekas laikė viršutiniame komodos stalčiuje. Ji niekada nebuvo iš jų šaudžiusi, tačiau ne tai ją sulaikė. Veikia buvo nepriimtina šiame veiksme slypinti prievarta, nederas kraujo praliejimas ir kaltė, kuri neišvengiamai lydės. Žmonės sakys, kad ji esanti silpno proto ar silpnos dvasios, ar kad Džekas buvęs blogas vyras. O kaipgi Džekas? Kokią gėdą ir pyktį jam teks patirti.

Tačiau upė – visai kas kita. Čia nieko neapkaltsi, net jos pačios. Tai būtų tiesiog neatsargus žingsnis. Žmonės sakytų, jei tik ji būtų žinojusi, kad ledas neišlaikys. Jei tik ji būtų žinojusi, kaip tai pavojinga.

* * * * *

Popietė užleido vietą sutemoms, ir Meibelė atsitraukė nuo lango uždegti ant stalo stovinčios žibalinės lempos, tarsi ketintų paruošti pietus ir laukti Džeko grįžtant, tarsi ši diena pasibaigtų taip pat

kaip visos kitos, bet mintyse ji jau ėjo taku per mišką prie Ernių upės. Lempos šviesoje ji varstėsi odinius batus, ant naminės suknelės vilkosi žieminį palatą ir žengė laukan. Jos galva ir rankos liko atviros vėjui.

Ji ėjo pro plikus medžius, pakylėta ir sustingusi vienu metu, šurpdama nuo savo aiškaus tikslo. Negalvojo apie tai, ką palieka, tik suvokė juodai baltą šios akimirkos ryškumą. Duslų batų kaukšėjimą į sušalusią žemę. Ledinį vėją plaukuose. Savo gilų kvėpavimą. Jautėsi keistai stipri ir tvirta.

Ji išniro iš miško ir atsistojo ant užšalusios upės kranto. Buvo tylu, tik atsitiktiniai vėjo gūšiai plaikstė drabužius apie vilnones kojines ir sukiojo po ledą pilkų sąnašų verpetus. Tolėliau link aukštupio, apie pusę mylios driekėsi ledynų tirpsmo maitinamas slėnis su žvyro ruožais, į krantą išmestais medžiais, išsiraizgiusiomis sekliomis vagomis, bet čia upė buvo siaura ir gili. Tolumoje prie krašto Meibelė galėjo įžiūrėti skalūno uolą, kuri leidosi į juodą ledą. Apačioje turėtų būti gilu, gerokai virš galvos.

Uola tapo jos tikslu, nors ji ir tikėjosi nuskęsti anksčiau, nei ją pasieks. Ledas buvo vos kelių centimetrų storio, ir net gilią žiemą niekas neišdrįstų juo eiti šioje klastingoje vietoje.

Iš pradžių jos batai kliuvo už kranto smėlyje išalusių akmenų, bet paskui ji nusiropštė žemyn stačiu šlaitu ir perėjo mažą upelį, kurį dengė plonas, netvirtas ledas. Jis lūžinėjo nuo kiekvieno žingsnio ir kojos smigo į apačioje esantį sausą smėlį. Vėliau ji kirto pliką žvyro lopinėlių ir, kilstelėjusi suknelę, perlipo vandens išplautą papilkėjusį rąstą.

Kai pasiekė pagrindinę upės vagą, kuria vis dar per slėnį tekėjo vanduo, ledas jau nebuvo trapus ir baltas, o juodas ir standus, lyg būtų sustingęs praėjusią naktį. Ji slystelėjo bato padu ledo paviršiumi ir vos nesusijuokė iš savo kvailumo – stengėsi būti atsargi ir nepaslysti, nors tuo pat metu meldėsi, kad jai tai nepavyktų.

Nutolusi per porą metrų nuo tvirtos žemės, ji leido sau sustoti ir dirstelėti žemyn po kojomis. Atrodė, lyg eitų per stiklą. Po tamsaus, žalsvai melsvo vandens tėkme galėjo įžiūrėti pilkus akmenis. Praplaukė geltonas lapas, ir ji įsivaizdavo šalia jo save, nešamą srovės ir žvelgiančią į viršų pro nuostabiai skaidrų ledą. Ar ji regės dangų, kol jos plaučiai prisipildys vandens?

Šen bei ten burbulai, dydžio sulig jos delnu, buvo sušalę į baltus skritulius, kitur matyti platūs įtrūkimai. Ji klausė savęs, ar tose vietose ledas silpnėjęs ir ar ji turėtų jų ieškoti, ar vengti. Ji išsitiesė, pakėlė galvą ir nebežiūrėdama žemyn nuėjo toliau.

Kirtusi tėkmės vidurį, uolos kraštą galėjo beveik ranka pasiekti, girdėjo prislopintą vandens šniokštimą, ledas po ja šiek tiek įlinko. Ji nevalingai pažvelgė žemyn, ir tai, ką išvydo, sukėlė siaubą. Nebuvo nei burbulų, nei įtrūkimų. Vien bedugnė juoduma, tarytum po kojomis plytėtų naktinis dangus. Ji perkėlė svorį ant vienos kojos, pasiruošusi žengti link uolos, bet staiga pasigirdo trakstelėjimas ar veikiau gilus, skambus pokstelėjimas, lyg kas būtų atkimšęs didžiulį šampano butelį. Meibelė plačiai išskėtė kojas, keliai drebėjo. Ji laukė, kad ledas tuoj prasiskirs ir jos kūnas panirs į upę. Tada išgirdo dar vieną duslų dunkstelėjimą ir jau buvo įsitikinusi, kad ledas po kojomis smegtelėjo, tačiau vos per kelis milimetrus, galėtum nė nepastebėti, jei ne tas gąsdinantis garsas.

Ji nejudėdama laukė, tik kvėpavo, bet vanduo nepasirodė. Ledas išlaikė. Ji čiuožtelėjo viena koja, tuomet kita, dar keli lėti slystelėjimai, kitas, ir jau stovėjo ten, kur ledas ribojasi su uola. Niekada nė neišvaizdavo, kad atsidurs čia, tolیمame upės pakrašty. Ji pridėjo plikus delnus prie šalto skalūno, prisišliejo visu kūnu, galiausiai prispaudė kaktą ir užuodė seno ir drėgno akmens kvapą.

Į ją pradėjo skverbtis akmens skleidžiamas šaltis, taigi ji nuleido rankas prie šonų, nusigręžė nuo uolos ir pasuko atgal tuo pačiu keliu, kuriuo buvo atėjusi. Širdis daužėsi. Kojos virpėjo. Ji spėliojo, ar dabar, grįždama namo, pasitiks savo mirtį.

Kai tvirta žemė jau buvo netoli, norėjo bėgti link jos, bet ledas po kojomis buvo pernelyg slidus, todėl ji ėmė čiuožti lyg pačiūžomis, kol suklypo ant kranto. Ji žiopčiojo gaudydama orą, kosėjo ir kone juokėsi, lyg visa tai būtų vien pokštas, pašėlęs iššūkis. Tada prispaudė rankas prie šlaunų, mėgindama nusiraminti.

Kai palengva atsitiesė, priešais atsivėrė platus krantas. Į upę leidosi saulė, šalta rožine spalva abipus slėnio užliedama baltas kalnų keteras. Aukštupio link driekėsi gluosnių krūmai, žvyro ruožai, eglėlynai ir žemiau augančių tuopų plotai, melsvais plieno atspalviais

nuvilnijantys iki pat kalnų. Jokių laukų ir tvorų, namų ar kelių, aplinkui, kiek tik akys mato, nebuvo nė gyvos dvasios. Vien laukinė gamta.

Buvo gražu, Meibelė tai žinojo, tačiau tai buvo atveriantis ir apvalantis grožis, kai pasijunti bejėgis ir pažeidžiamas, jei apskritai gyvas. Ji nusigręžė nuo upės ir nuėjo namo.

* * * * *

Jai grįžus lempa vis dar degė; artėdama prie trobelės matė šviečiantį virtuvės langą, o kai atvėrė duris ir įėjo vidun, apgaubė virpanti šviesa ir šiluma. Viskas atrodė svetima ir spindėjo auksu. Ji nesitikėjo čia sugrįžti.

Rodės, lyg būtų praėjusios ištisos valandos, tačiau dar nebuvo nė šešių ir Džekas nebuvo grįžęs. Ji nusivilko paltą ir nuėjo prie krosnies, leisdama karščiui skaudžiai skverbtis į rankas ir kojas. Kai jau galėjo ištiesti ir sulenkti pirštus, ištraukė puodus ir keptuves, stebėdamasi, kad užsiima tokiais kasdieniais darbais. Įmetė į krosnį malkų, paruošė pietus, tada atsisėdo tiesia nugara prie grubiai tašyto stalo susidėjusi sterblėje rankas. Po kelių minučių pro duris įžengė Džekas, trepsėdamas ir nuo vilnonio palto purtydamas šiaudus.

Jis tikrai kažkaip bus sužinojęs, ką ji išgyveno. Ji žiūrėjo ir laukė. Jis nusiplovė dubenyje rankas, atsisėdo priešais ir panarino galvą.

– Dieve, palaimink šį maistą, – sumurmėjo jis. – Amen.

Į lėkštes šalia virtų morkų ir raudonųjų pupelių ji įdėjo bulvių. Abu nepratarė nė žodžio. Buvo girdėti tik peilių ir šakučių tarškėjimas į lėkštes. Ji bandė prisiversti valgyti, bet neįstengė. Žodžiai slėgė lyg granito luitai, kiekvienas buvo sunkus, prireikė daug pastangų, todėl ji tepajėgė ištartį:

– Šiandien buvau prie upės.

Jis nepakėlė galvos. Ji laukė, kada jis paklaus, kodėl ji tenėjusi. Galbūt tada galėtų jam pasakyti.

Džekas pasmeigė šakute morkas, tuomet duonos gabalėliu pakabino pupelių. Nebuvo nė ženklo, kad jis išgirdo jos žodžius.

– Ji užšalusi iki pat uolų, – tarė ji tyliai, kone sušnabždėjo. Nu-

delbusi akis, beveik nekvėpuodama, ji laukė, bet girdėjo tik Džeko kramsnojimą ir šakutės brūžavimą į lėkštę.

Meibelė pakėlė akis ir pamatė vėjo nugairintas rankas, apspurusius rankogalius, raukšles nuleistų akių kampučiuose. Ji nebesiminė, kada paskutinį kartą lietė jo odą, ir ši mintis buvo tokia pat skaudi, kaip ir vienatvė jos širdyje. Tada pastebėjo kelias sidabrinės gijas rausvai rudoje barzdoje. Kada jos atsirado? Vadinasi, jis taip pat žyla. Kiekvienas iš jų pamažu nyksta, o kitas to nė nepastebi.

Ji stumdė šakute maistą. Pažvelgė į palubėje kabantį žibintą, matė jo skleidžiamos šviesos atspindžius. Ji verkė. Kurį laiką sėdėjo, leisdama ašaroms riedėti abipus nosies iki pat lūpų kampučių. Džekas toliau valgė nuleidęs galvą. Ji atsistojo, paėmė savo lėkštę su maistu ir nunešė prie nedidelio virtuvės stalelio. Nusisukusi prikyšte nusišluostė veidą.

– Tas ledas dar netvirtas, – prie stalo ištarė Džekas. – Geriau ant jo nelipti.

Meibelė nurijo gerklėje įstrigusį gumulą.

– Taip, žinoma, – pritarė ji.

Ji triūsė virtuvėje, kol akyse pranyko ašarų pėdsakai, tada grįžo prie stalo ir įdėjo dar morkų Džekui į lėkštę.

– Kaip sekėsi naujame lauke? – paklausė ji.

– Po truputį, – įsidėjo kšsnį bulvių ir atbula ranka nusišluostė burną. – Per kelias dienas pabaigsiu kirsti likusius medžius ir juos išvilksiu. Tada sudeginsiu dar keletą kelmų.

– Ar nori, kad atečiau padėti? Galėčiau prižiūrėti degančius kelmus.

– Ne. Susidorosiu pats.

* * * * *

Tą naktį lovoje ji ypač aiškiai suvokė jį esant šalia, jautė nuo plaukų ir barzdos sklindantį šiaudų ir eglišakių kvapą, jo svorį ant girgždančios lovos, girdėjo lėtą, nuvargusį kvėpavimą. Jis gulėjo savo pusėje nuo jos nūsikusęs. Ji ištiesė ranką, ketindama paliesti jo petį, bet veikiai vėl ją nuleido ir gulėjo tamsoje žiūrėdama į jo nugarą.

– Kaip manai, ar ištersime žiemą? – paklausė ji.